

Svar på skriftligt spörsmål om situationen för självsysselsatta inom konst- och kulturbranschen

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål undertecknat av riksdagsledamot Maria Ohisalo /gröna:

På vilket sätt ska regeringen kompensera de nedskärningar som regeringen har planerat i fråga om statsunderstöden för undervisnings- och kulturministeriet och den sociala tryggheten inom konst- och kulturbranschen, och genom vilka åtgärder ämnar regeringen främja tillväxt och sysselsättning inom konst- och kulturbranschen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Regeringen är medveten om att kultur och konst har betydelse och ett egenvärde, vilket även har inskrivits i regeringsprogrammet. Kultur är en betydande sektor som skapar arbetstillfällen och såväl ekonomisk som psykisk välfärd. Regeringens syfte är att stärka kulturbranschen och de kreativa branscherna, framför allt genom att utveckla strukturerna och stödja yrkesverksamheten.

I enlighet med regeringsprogrammet för statsminister Petteri Orpos regering förbättrar undervisnings- och kulturministeriet förutsättningarna för internationalisering i fråga om den finländska konsten och företag inom de kreativa branscherna och tar fram modeller som påskyndar tillväxten för den audiovisuella branschen och andra områden, såsom litteratur och musik. Det finns en hel del att göra vid genomförandet av det, eftersom regeringsprogrammet är ett nytt program ännu. Dessutom innehåller regeringsprogrammet en inskrivning om utarbetande av en kulturpolitisk redogörelse, och det arbetet inleddes redan i höst. En kulturpolitisk redogörelse ger möjlighet att göra en övergripande granskning av kulturens ställning. Samtidigt är det möjligt att se över branschens strukturer och styrningen av branschen samt att skapa en framtida riktning. Det arbetet kommer att utföras i samarbete med kultur- och konstbranschen. I samband med redogörelsen genomför regeringen en förvaltningsövergripande tillväxtstrategi för de kreativa branscherna.

Under strukturfondsperioden 2021–2027 stöds innovationsverksamheten inom de kreativa branscherna av ESR+-temat inom ramen för Innovationskompetens inom den kreativa branschen och kulturbranschen. Under programperioden uppgår den totala finansieringen till 13,6 miljoner euro. Kreativt nät vid Centret för konstfrämjande samordnar projektet. Tillväxten inom de kreativa branscherna stöds även av finansieringen från EU:s facilitet för återhämtning och resiliens under 2021–2026. Det är fråga om en stor satsning på 40 miljoner euro på återhämtning inom konst- och kulturbranschen samt även i större omfattning inom de kreativa branscherna.

Vid främjande av tillväxt och sysselsättning inom de kreativa branscherna är det viktigt att tillämpa de nya bestämmelser i upphovsrättslagen som trädde i kraft i våras och som bygger på DSM-direktivet samt ny teknik, bland annat automation vid licensiering av rättigheter. Att ta fram en gemensam praxis på EU-nivå för att identifiera information om verk, upphovsmän och rättigheter på Internet bidrar till att förbättra förtroendet för upphovsrättssystemet i svåra frågor kring kreativ artificiell intelligens. Dessutom gör det möjligt att på ett effektivt sätt använda skyddat material i en digital miljö som utvecklas exponentiellt snabbt.

För att främja hållbar tillväxt i den kreativa ekonomin har arbets- och näringsministeriet inlett en process för upprättande av tillväxtavtal. I tillväxtavtalet kommer parterna överens om mål och åtgärder för hållbar tillväxt och internationalisering i samarbete mellan den offentliga sektorn och den privata sektorn, som omfattar hela ekosystemet. I arbetet identifieras de åtgärder genom vilka ekosystemet kan växa i riktning mot gemensamt överenskomna mål för att nå en hållbar tillväxt. Tillväxtavtalsarbetet utgår från att utvidga informationsunderlaget om företag som ingår i värdekedjorna och från att identifiera flaskhalsar för tillväxt ekosystem. Tillväxtavtalet bidrar till en kontinuerlig målinriktad dialog mellan den offentliga sektorn och näringslivet. Avtalet som redan har utarbetats för den audiovisuella branschen utgör även en ram och riktlinje för tillväxtavtal för andra branscher.

Vi ska även stärka exporten och internationaliseringen inom kulturbranschen och de kreativa branscherna. I enlighet med regeringsprogrammet förbättras förutsättningarna för internationalisering i fråga om den finländska konsten och företag inom de kreativa branscherna och kulturbranschens roll i främjandet av Finlandsbilden stärks. En fungerande verksamhetsform har varit produktionsincitamentet för den audiovisuella branschen, som ska fortsätta. I enlighet med regeringsprogrammet är syftet att ta fram modeller som påskyndar tillväxten, även för andra områden såsom litteratur och musik. De utarbetas som en del av en tillväxtstrategi för de kreativa branscherna.

Vi förbättrar även ställningen för personer med kreativa yrken. I enlighet med regeringsprogrammet genomför vi även en utlåningsersättning för e-böcker. Det möjliggörs av en långt framskriden proposition om ändring av upphovsrättslagen inom undervisnings- och kulturministeriet. Denna väntade reform garanterar upphovsmännen kompensation för användning av e-böcker och e-ljudböcker på bibliotek. Det är inte fråga om en upphovsrättslig ersättning, utan kompensationen är ett kulturstöd med vilket staten vill stödja författare och översättare. Beloppet och fördelningen av stödet kan jämföras med utlåningsersättningen. Tidpunkten för reformen är lämplig just nu, eftersom kommunernas gemensamma e-bibliotek även inleder verksamhet våren 2024.

Regeringen ska även reformera den sociala tryggheten och genomför en reform av grundskyddet som förbättrar arbetets lönsamhet, gör den sociala tryggheten smidigare och förenklar förmånerna. Syftet med reformen är att få till stånd ett allmänt stöd som omfattar en grunddel för levnadskostnader, en boendedel för boendet och en behovsprövad del som ett sistahandsskydd. Det är ändamålsenligt att utveckla modellen för ett allmänt stöd så att den förenklar och förtydligar den sociala tryggheten för personer med kortjobb på många områden.

Konstnärers arbetslöshetsskydd förbättras också i början av nästa år. Framöver minskar den jämkade arbetslöshetsförmånen inte till följd av upphovsrättsersättningar. Dessutom kommer en väntad kombinationsförsäkring att ta ett steg framåt, när regeringen bereder en proposition om en kombinationsförsäkring som underlättar ställningen för frilansare, egenföretagare och personer som utför lönearbete.

Statsandelssystemet för performativ konst och museer är en uppskattad finsk modell för finansiering av yrkeskonstnärer. Permanent finansiering garanterar fasta jobb för konstnärer och aktörer inom kulturbranschen på bred front i hela landet. Indexhöjningar för lagstadgade statsandelar gör det möjligt att fortsätta verksamheten i det nuvarande svåra ekonomiska läget.

Statens konstnärstipendier och extra konstnärspensioner är också lagstadgade och är inte föremål för nedskärning. Däremot ska de höjas årligen, eftersom de är bundna till indexhöjningarna.

Det är sant att undervisnings- och kulturministeriets statsunderstöd kommer att skäras ner avsevärt under de närmaste åren. Regeringen är tvungen att vidta sparåtgärder inom olika samhällssektorer för att Finlands välfärdssamhälle i sin nuvarande form ska kunna bevaras även i framtiden. Vi syftar inte till att rikta nedskärningarna så att möjligheterna för konstnärer att få jobb inte blir svårare. Det är dock klart att det inte går att undvika multiplikatoreffekter till följd av de nämnda sparåtgärderna och inte heller att införa kompensationer till fullt belopp för nedskärningarna i statsandelarna i det rådande ekonomiska läget. Genom att korrigera strukturer och genom synergi och samarbete kan vi även framöver tillhandahålla högklassiga kulturtjänster och säkerställa konstnärernas förutsättningar att arbeta.

Helsingfors den 19 oktober 2023

Forsknings- och kulturminister Sari Multala